

WEISSENHOF SIEDLUNG: 1927

- **Naselje v Stuttgartu: skupina 21 hiš modernizma.**
- S tem naseljem se je uveljavil **internacionalni stil.**
- Kljub različnim tendencam obstaja neka skupna arhitektura.
- V obdobju 1922-1932 (izšla knjižica o internacionalni arhitekturi).

DEUTSCHE WERKBUND

- **Združenje umetnikov industrije.**
- Skupino vodi Le Corbusier.
- Ideja je, da bi se umetniki in arhitekti združili z industrijo.
- Ideja pocenitve in posodobitve s tipizacijo in standarlizacijo.

DIE WOHNUNG UND AUSTELUNG:

- 1926-27 želijo narediti **razstavo sodobne arhitekture**, zgradili bi **prototip** arhitekture.
- Die Wohnung und Ausstellung (Julij-september 1927).
- Črno-bel plakat s fotografijo stare meščanske sobe, ki je rdeče prečrtana- pomeni konec starega oblikovanja prostorov.
- Razstavo si ogleda pol milijona ljudi.
- V nekaj enotah so stanovanja celo opremljena.
- 5.000 ljudi dnevno.

- V okolici je rasla tipična arhitektura z dvokapnimi strehami.
- V tem projektu izberejo drug pristop: Mies Van Der Rohe da dve iztočnici: **bela barva in ravne strehe.**

MATILDA HOHE

- Umetnost so v tistem času želeli približati širšim množicam, zato je bila zgrajena **umetniška kolonija**, kjer so umetniki delali in bivali.
- Za projekt je bil zadolžen arhitekt **Albricht.**
- Matilda Hohe – vila za umetnike. Umetnost kot način življenja. Delavnice so odprte za javnost in so hkrati razstavni prostor.
- Osrednji prostor, kjer so se združevali- **DAHRNSTATT.**
- Mies je v Stuttgartu hotel presežiti Dahnstatt.

VRTNO MESTO

- Mies v tem času oblikuje vrtna mesta.
- Osnovni koncept poizkuša združiti **prednosti bivanja v mestu in kontakta z naravo.**

HEBERAUM- VRTNO MESTO V BERLINU:

- Model, ki ga naredi Mies za to naselje je veliko presenečenje, saj so pričakovali hiše v nizih, on pa ustvari **objekte po terasah**, ki se prelivajo eden v drugega. **Motorni promet idealizirano spelje po obodu**, peš poti pa znotraj naselja.

- Koncept: maketa volumnov, ki se **vzdigujejo k osrednjemu delu**, upoštevajoč naravni teren.
- Lastniki (občina) spremenijo koncept in zahtevajo dostop z avtom, ker bodo enodružinske hiše prodali.

WEISSENHOF SIEDLUNG

- Deutsche Werkbund je leta 1925 določil Mies-a, da razvije koncept za razstavo stanovanjske gradnje v Stuttgartu leta 1927.
- KONCEPT je vseboval **urbanistični načrt** s terasami, ki so sledile vzpenjajočem terenu ter **izbiro 17 najboljših arhitektov** iz Evrope:
 - ŠVICA: Le Corbusier, Pierre Jeanneret
 - NEMČIJA: Peter Behrens, Adolf Gustav Schenck, Hans Scharoun, Walter Gropius, Ludwig Hilberseimer, Bruno Taut, Max Taut, Hans Poelzig, Richard Döcker, Adolf Rading, Mies
 - NIZOZEMSKA: J.J.P.Oud, Mart Stam
 - BELGIJA: Victor Bourgeois
 - AVSTRIJA: Josef Frank
- Mies **ni posegal v zasnove arhitektov**, z izjemo obveznih ravnih streh.
- Izbira mesta za prikaz modernizma ni bila naključna, saj sta takratno šolo arhitekture v Stuttgartu vodila tradicionalista Paul Bonatz in Paul Schmitthenner, ki sta ostro nasprotovala razstavi.
- Konflikt je bil pričakovan in tako so kvadratne objekte z ravnimi strehami primerjali z **'arabsko vasjo'** ali **'predmestjem Jeruzalema'**.
- Medtem, ko se je večina arhitektov ukvarjala z **majhnimi vilami** (Frank, Scharoun, Poelzig, Döcker, Schenk) ali **prototipi terasaste gradnje** (Oud, Stam), so se Behrens, Mies in Le Corbusier osredotočili na **več etažno urbano stanovanjsko gradnjo**.
- Med njimi je Mies-ov blok, bolj kot kateri koli drug objekt, sledil načelom funkcionalizma.

BLOK MIES-A V NASELJU

- Dolg, **štirinadstropni blok (24 stanovanj)** dominira celotno področje in predstavlja radikalen **odmik od tradicionalnih urbanističnih konceptov** (19.st.), v katerih so bile stanovanjske zgradbe razporejene okrog notranjih dvorišč.
- Mies pa vsa **stanovanja orientira dvosmerno**.
- Na fasadah se ne vidi nikakršne hierarhije med **dvo in šest sobnimi** stanovanji, členjene so s stopnišči (**4 vertikalne komunikacije**) in balkoni, zato bi blok zlahka bil podaljšan ali ponovljen na katerikoli strani.
- Objekt je **na zunaj zelo urejen klasično- simetrični blok, znotraj pa modernističen**.
- Pod blokom je **'postament'**, ker ni upošteval terena- 'dvigne dostojanstvo hiše'- značilnost Mies-a.
- **Jeklena konstrukcija** (se ne vidi iz zunanosti) dopušča **fleksibilne, proste tlorise** posameznih enot; ob komunikacijah je speljana voda itd.
- Volumni, zunanje stene in statika so obravnavani ločeno, kar prvič spreminja model za poslovne stavbe v stanovanjski objekt.
- Z izjemo kuhinj in kopalnic, nima nobena soba določene velikosti ali funkcije- ali drugače, lahko se uporabljajo za kakršenkoli namen ob določenem času.

- Mies je dal stanovanja urediti različnim arhitektom.

BLOK BEHRENSA

- Na **zunaj modernističen in nesimetričen**.
- **Notranjost je bolj klasična**, tlorisi so zelo nepravilni, vendar se nosilni zid ponavlja skozi vse etaže- klasično.
- Objekt sestavljen iz **zlaganja vile na vilo**; spodnja enota postane terasa ali balkon za zgornjo stanovanjsko enoto.

LE CORBUSIER

- Corbusier projektira enodružinsko hišo in dvojček, skupaj s svojim bratrancem **Pierre-om Jeanneret-om**.
- Načrte je naredil v treh tednih, saj je imel vizijo stavb že v mislih.
- Namenjeni sta mu **dve najbolj izpostavljeni lokaciji na vogalu parcele**.
- Jeklena konstrukcija, kot pri Mies-ovi stavbi, dopušča proste **prostorske ureditve, ki temeljijo na 5 načelih**, ki jih je razvil pri projektu za hišo Citrohan (stebri, vrt na strehi, prost tloris, prosta fasada, horizontalno okno).
- Notranje stene, v kolikor sploh obstajajo, so **delno krožne** ali pa imajo **neobičajne oblike**, ki sledijo dinamičnemu toku volumnov- sobe zato delujejo veliko večje, kot so v resnici.

DVOJČEK:

- Hiša je dvignjena na stebrih (dvignjena bivalna etaža), ima trakasta okna, terasi na strehi, svoboden tloris (zaradi jeklenih stebrov),
- Prostor je relativno omejen, še posebej v primeru 'neslavnega' ravnega **ozkega hodnika (70cm)**, ki je med razstavo povzročil negotovanja.
- Za razliko od mnogih drugih modernističnih arhitektov, je Le Corbusier uporabil **pisano barvno shemo** za stene, ki so odmaknjene od belega ovoja.
- **Dnevni in nočni prostori se prekrivajo**; čez dan je tloris odprt, ponoči pa se prostori zaprejo kot kupeji.

ENODRUŽINSKA HIŠA:

- Hiša **Citrohan** na stebrih, na strehi terasa, revolucionarno zelo veliko **okno sestavljeno iz osmih enot** (vmes je podest, da ga lahko umijemo).
- Stopnišče je postavljeno znotraj hiše zaradi tamkajšnje klime.

WALTER GROPIUS

- Projektira **dve hiši**.
- Zelo rad je imel **organizacijo in racionalnost**.
- **Jeklena konstrukcija**, med njo je postavljena plutovinasta izolacija.
- Usmeri se v drugo skrajnost- čisto industrializacijo- **suha montaža**.
- Zunaj so na konstrukcijo pritrjene **plošč**
- **e** (ki so bile takrat na tržišču); dimenzija (1x1m) pogojuje zunanji raster, ki ga potegne tudi čez tloris.

- Celo hišo zasnuje v **modulu 1m**.
- Tudi znotraj pritrdi plošče.
- Hiša ni tako arhitekturno vznimerjiva kot Le Corbusiejeva.

HANS SCHAROUN

- Hiša pod stavbo Behrensa.
- Po njegovem mnenju individualna hiša ne more biti tipizirana, saj ima vsak svoje zahteve.
- Želel je ustvariti **fluidnost notranjega prostora**.
- Stavbo želi nadaljevati iz notranjosti v zunanost. Prelivajoč prostor stopnic in krožnega okna- **uporaba krivin** in krivljenega stekla.

J.J.P.OUD

- Projektira **vrstne hiše z minimalno kvadraturo**.
- Teren pada navzdol **proti jugu**, proti kataremu je obrnjeno tudi **bivanjsko lice hiš**, servisno pa proti severu in ulici.
- Bivanjsko lice ima **podaljšek v vrt** in manjši **dostop za obiskovalce**; iz druge strani je izhod za servisni del (smeti, dostava).
- Uveljavitev **frankfurtske kuhinje**- zelo racionalno urejena laboratorijska kuhinja.
- Wc in tuš sta v istem prostoru.
- Dnevni prostor je namenjen samo druženju.
- V hišah je zelo veliko vgradnih omar in zato je **prostor zelo izkoriščen**.

MART STAM

- Naredi **tri enote vrstnih hiš**.
- **Jeklina konstrukcija**, ki jo namenoma **razkrije**- steber v dnevni sobi.

Leta 1933 pride na oblast Hitler in želi to pokrajino kaznovati. 1939 oblast ta del popolnoma sprazni in na stavbe doda čopast strehe.

- Kasneje Le Corbusierove hiše spremenijo v stolpe za protiletalsko obrambo. Meisov blok je bolnica.
- V **času vojne je območje bombardirano** in nekaj objektov tudi porušenih.
- Objekti, ki so ostali postanajo v 50-ih letih **zaščiteni** in v 80-ih jih tudi prenovijo.

Ta projekt ima tako velik odziv, da se **PODOBNA MODERNISTIČNA NASELJA** oz. razstave začno pojavljati tudi drugod:

- **Breslau- Wroclav, 1929**
- **Zurich- Neubuhl, 1928- 32**
- **Stockholm, 1930**
- **Gropius-ovo naselje**: stavbe stojijo pravokotno na ulico in so med seboj enako oddaljene- trda nemška soseka. Arhitekturna načela dobijo zagovore v bogatih slojih (vila Junenhat/ V. Savoj).

WERKBUNDSIEDLUNG- DUNAJ, 1932:

- Organizira ga Austrian Werkbund, pod taktirko **Josefa Franka**.
- Ta razstava ne doživi takšnega uspeha kot Weissenhof Siedlung, med drugim tudi zaradi gospodarske krize in vzpona fašizma.
- Predvsem pa je bila napaka, da je Josef Frank iz razstave izključil vse arhitekta, ki so sodelovali v Stuttgartu.
- Sodeluje pa **Adolf Loos**, ki ga Mies ni povabil v Stuttgart.

BABA ESTATE- PRAGA, 1928-40:

- Urbanistična ureditev- **Pavel Janak**.
- Investitorji povabijo samo češke arhitekta, z izjemo nizozemca **Mart-a Stam-a**.
- Urbanistična ureditev sledi Stuttgartu in določi **ravne strehe** kot obvezne.